

Dreptul la viață și la integritate fizică și psihică. Situația juridică a avortului în Uniunea Europeană – analiză comparativă între legislațiile naționale ale următoarelor state membre: Malta, Polonia și România

Iulia-Alexandra DIDU¹
Maria-Georgiana ENACHE²
Alina-Florentina FASOLE³

Abstract

Odată cu adoptarea Declarației Universale a Drepturilor Omului, garanții ca dreptul la viață sau dreptul la integritate fizică și psihică, puternic devalorizate de cele două conflagrații mondiale, s-au oficializat, realizând accesivitatea la rangul de drepturi și libertăți fundamentale. De atunci, interesul primordial al fiecărui organism statal a devenit recunoașterea și protejarea acestora. Totuși, nu putem plasa acest aspect în absolut, căci, așa cum se va reflecta din această lucrare, anumite state au reușit să depășească linia fină dintre „respectare” și „încălcare”, sub convingerea oarbă că acțiunile lor sunt juste. Scopul acestui eseu este de a analiza situația juridică a avortului printr-o analiză comparativă între statele membre ale Uniunii Europene. În ceea ce privește evoluția istorică a politicilor de liberalizare a avortului, acestea au fost inițial implementate în națiunile post-comuniste care au experimentat și parțial politici de interzicere. Polonia (1932) a fost precursorul Uniunii Europene în limitarea avortului, în timp ce Irlanda a implementat cele mai recente modificări cu privire la acest subiect (2013). Avorturile sunt, de obicei, efectuate în Uniunea Europeană în timpul primului trimestru de sarcină, în spitale autorizate și de către personal instruit. Avortul este permis cel mai frecvent în statele membre ale Uniunii Europene atunci când este necesar pentru a păstra viața femeii, însă, Malta, Irlanda și mai apoi Polonia, ca state membre ale Uniunii Europene, au cele mai stricte legi privind avortul.

Cuvinte-cheie: *întrerupere de sarcină, dreptul la viață, integritate fizică și psihică, drepturile omului*

1. Introducere. Aspecte generale privind dreptul la viață și la integritate fizică și psihică

Dreptul la viață poate fi considerat cel mai important drept fundamental. Consacrarea dreptului la viață atât națională, cât și internațională, asigură protejarea esenței oricărei ființe umane: viața. Importanța acestuia rezidă și din locul pe care acesta îl ocupă în suita drepturilor fundamentale prevăzute în documentele

¹ Student, Academia de Studii Economice din București, Facultatea de Drept, e-mail: diduiulia19@stud.ase.ro.

² Student, Academia de Studii Economice din București, Facultatea de Drept, e-mail: enachemaria19@stud.ase.ro.

³ Student, Academia de Studii Economice din București, Facultatea de Drept, e-mail: fasolealina21@stud.ase.ro.

internaționale „Articolul 3- Orice ființă umană are dreptul la viață, la libertate și la securitatea persoanei sale.”, „Articolul 2, (1)- Orice persoană are dreptul la viață.” Ca parte la documentele internaționale menționate, România a transpus această abordare în prevederile sale constituționale, dreptul la viață fiind primul drept fundamental consacrat, alături de integritatea fizică și psihică, legiuitorul constituant considerându-le inviolabile. La rândul ei, integritatea fizică și psihică a persoanei, drept fundamental ce rezidă din însuși dreptul la viață, este recunoscută în aceleași documente, având de asemenea o valență puternică în ceea ce privește protejarea și respectarea ei. Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene prezintă o abordare detaliată, dar simultan și concisă, a conținutului acestui drept stipulând că „(1) Orice persoană are dreptul la integritate fizică și psihică.” și completând cu menționarea anumitor conduite ce ar încălca acest drept „(b) interzicerea practicilor de eugenie, în special a celor care au drept scop selecția persoanelor; (c) interzicerea utilizării corpului uman și a părților sale, ca atare, ca sursă de profit; (d) interzicerea clonării ființelor umane în scopul reproducerii.”

2. Cum este privit avortul în alte state membre ale Uniunii Europene, în paralel cu situația din SUA

2.1 Cazul Poloniei

Un mediu normativ global insondabil de complex este creat atunci când problemele religioase, morale, politice și juridice se reunesc pentru a reglementa avortul. Au existat mai multe intervenții globale de reglementare în sarcină și avort în ultimele decenii⁴. Orice explicație simplă pentru aceste diferențe este inevitabil scurtă. În timp ce unele țări și-au liberalizat reglementările privind avortul, altele au adoptat interdicții mai dure. Este de remarcat faptul că națiunile cu structuri culturale generale similare – care sunt influențate, printre altele, de importanța religiilor tradiționale – ajung adesea să aibă legi avortului în esență diferite. S-a propus ca păstrarea drepturilor omului să poată fi folosită ca justificare pentru variațiile drastic semnificative ale legii avortului, care ar avea ca rezultat un „indeterminism”⁵ juridic global în această arie. Orice modificare a importanței relative a diferitelor utilizări ale drepturilor omului poate servi ca un semn de încredere al direcției în care sistemul juridic al unei societăți se mișcă în raport cu domeniul mai vast al dreptului internațional.

În Polonia, limitarea dreptului femeii la viață și la integritate fizică și psihică s-a produs prin decizia Curții Constituționale din 22 octombrie 2020. Clauza din Legea din 1993 privind condițiile de întrerupere a sarcinii a fost declarată

---

⁴Națiunile Unite, Departamentul de relații economice și sociale, *Abortion policies and reproductive health around the world*. 2014, disponibil online: <https://www.un.org/en/development/desa/population/publications/pdf/policy/AbortionPoliciesReproductiveHealth.pdf>, ultima accesare 02.12.2022.

⁵J. Monod, *Chance and Necessity: An Essay on the Natural Philosophy of Modern Biology*, 1972, Vintage Books, p. 12.

neconstituțională de Tribunalul Constituțional polonez la 22 octombrie 2020. În situațiile în care un test prenatal sau alte constatări medicale au arătat o probabilitate mare de apariție a unui defect fetal grav și ireparabil sau a unei boli incurabile care ar fi pus în pericol viața fătului, din 2020, această cauză de avort nu a mai fost considerată validă. Deoarece majoritatea avorturilor legale în Polonia au fost efectuate din aceste motive, această modificare legislativă a dus la interzicerea de facto a avortului.

Chiar înainte de intrarea în vigoare a Deciziei Tribunalului Constituțional din 22 octombrie 2020, dosarul nr. K 1/20⁶, sistemul juridic polonez a considerat avortul drept o infracțiune în general. Sarcina era admisibilă numai în trei situații:

(1) când punea în pericol sănătatea sau viața mamei; (2) atunci când testele prenatale sau alți factori medicali au indicat o probabilitate mare a unei afectări severe și ireversibile sau a unei boli terminale a copilului in utero; și (3) când sarcina a fost rezultatul direct al unei infracțiuni. Tribunalul Constituțional a constatat că prevederea care permite avortul în scopuri eugenice a încălcat articolele 38 (protecția legală a vieții), 30 (conceptul de onoare a demnității umane) și 31(3) din Constituția Poloniei în hotărârea sa în cazul K 1/20⁷ din 22 octombrie 2020. În ciuda faptului că relația dintre drepturile unei femei însărcinate și drepturile unei ființe umane în etapa prenatală a vieții a fost invocată în cererea de control constituțional și de amici curiae, luarea în considerare a demnității umane și a dreptului la viață în Hotărârea Tribunalului omite orice mențiune despre demnitatea unei femei.

Faptul că Polonia a ignorat interdependențele internaționale prin Hotărârea Tribunalului Constituțional polonez din 22 octombrie 2020 are ca efect indirect, dar în același timp foarte direct, mutarea statului de drept de la nivel internațional, unde este indisolubil legat de drepturile omului, la nivel național, unde cele două elemente pot fi separate fără dificultate.

2.2 Legislația în materia întreruperii sarcinii din Republica Malta

Republica Malta este una dintre țările cu cea mai restrictivă legislație în ceea ce privește întreruperea sarcinii. Avortul prin orice fel de mijloace, efectuat fie de mamă sau de un terț, respectiv un medic, este interzis sub orice condiție, chiar și în cazul violului sau atunci când sănătatea mamei sau a fătului este în pericol, de prevederile Codului Penal, pedepsele ajungând până la un maxim de patru ani de închisoare. Drasticitatea reglementărilor rezidă și din faptul că religia ocupă un loc extrem de important în cultura malteză, Biserica exprimând numeroase opinii de-a lungul timpului cu privire la acest subiect.

O scurtă analiză a prevederilor Codului Penal al Maltei relevă radicalitatea legiuitorului, în ciuda calității statului de membru Uniunii Europene. Potrivit articolului 241, alineatul 1 „*Oricine, prin orice fel de mâncare, băutură, medicament sau prin violență, sau prin orice alte modalități cauzează avortul oricărei femei*

⁶Hotărârea Tribunalului Constituțional din 22 octombrie 2020, K 1/20, Monitorul Oficial 2021.175.

⁷ Ibidem.

însărcinate, indiferent dacă aceasta a consimțit sau nu, va fi pedepsit cu închisoare de la optsprezece luni și până la trei ani.”⁸. Alineatul 2 al articolului în cauză extinde răspunderea și asupra mamelor care, prin mijloacele enumerate la alineatul 1, ar încerca să își întrerupă sarcina, sau ar consimți ca un terț să le cauzeze avortul în aceleași condiții. Prin aceste prevederi, drepturile fundamentale ale femeilor au fost, sunt și vor fi suprimate. Scopul urmărit de legiuitor nu a fost însă atins, căci există numeroase femei care recurg la modalități periculoase de a-și întrerupe sarcina, respectiv procură medicația prin căi netradiționale și efectuează întreaga procedură acasă, neasistate medical, sau aleg să călătorească în străinătate pentru a beneficia de această libertate sub imperiul legislației unei alte țări. Este strigător la cer faptul că o cetățeană a Republicii Malta ar putea beneficia de mai multă protecție, dar și de recunoașterea mai multor drepturi într-o țară străină, decât în propria sa țară.

Women of Web⁹ reprezintă un serviciu online de accesare a medicației necesare pentru întreruperea sarcinii la care multe femei, fie cetățene, fie doar rezidente ale statului Malta, au apelat ¹⁰. Pandemia Covid-19 și restricția de circulație a determinat o creștere și mai mare a numărului femeilor care au recurs la utilizarea acestui serviciu. Întreaga procedură constă într-o consultație online cu privire la sarcină prin intermediul unui sondaj, consultație ce va fi revizuită de un specialist, urmată mai apoi de o donație ce va fi realizată de utilizator în schimbul medicației. Această metodă nu este sigură pentru că, în primul rând, veridicitatea datelor furnizate de utilizator cu privire la stadiul sarcinii poate fi pusă la îndoială și, în al doilea rând, medicația poate fi folosită necorespunzător atunci când nu există supraveghere medicală, fapt care ar putea produce consecințe grave atât asupra mamei, cât și fătului. Prin urmare, interzicerea avortului și încadrarea sa ca faptă penală nu face decât să înrăutățească situația femeilor, determinându-le să recurgă la metode periculoase și extrem de costisitoare de întrerupere a sarcinii.

În calitatea sa de membru a Uniunii Europene, Malta a rămas singura cu o legislație atât de aspră în ceea ce privește avortul. Acest lucru este posibil sub guvernarea articolului 168 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene care consacră autonomia statelor în a-și alege propria politică privind sănătatea și organizarea serviciilor medicale, „Acțiunea Uniunii respectă responsabilitățile

---

⁸Criminal Code, Republic of Malta, disponibil online: <https://legislation.mt/eli/cap/9/eng/pdf>, data ultimei accesări: 02.11.2022.

⁹ <https://www.womenonweb.org/en/page/521/who-we-are>, data ultimei accesări: 02.11.2022.

¹⁰ A .Dibben, I. Stabile, R. Gomperts, J. Kohout, *Accessing abortion in a highly restrictive legal regime: characteristics of women and pregnant people in Malta self-managing their abortion through online telemedicine*, Octombrie 2022, disponibil online: https://www.researchgate.net/publication/364473420_Accessing_abortion_in_a_highly_restrictive_legal_regime_characteristics_of_women_and_pregnant_people_in_Malta_self-managing_their_abortion_through_online_telemedicine, data ultimei accesări: 02.11.2022.

statelor membre în ceea ce privește definirea politicii lor de sănătate, precum și organizarea și prestarea de servicii de sănătate și de îngrijire medicală. Responsabilitățile statelor membre includ administrarea serviciilor de sănătate și de îngrijire medicală, precum și repartizarea resurselor care sunt alocate acestora.”¹¹. Totuși, un caz recent a determinat reacția a numeroase state, precum și a Uniunii. Este vorba despre cazul unei cetățene a Statelor Unite, Andrea Prudente, care se afla pe teritoriul Republicii Malta atunci când a suferit o complicație a sarcinii ce i-ar fi putut pune viața în pericol. Medicii maltezi au refuzat să efectueze procedura avortului, procedură necesară deoarece femeia se afla sub riscul de a-și pierde viața, deoarece suferise un avort incomplet, iar fătul nu mai era viabil. Femeia, împreună cu soțul acesteia, au fost determinați să călătorească în Spania pentru a beneficia astfel de serviciul medical necesar pentru ca viața mamei să nu fie pusă în pericol¹². Acest caz tragic a generat numeroase controverse, Comisia exprimându-și azeziunea față de necesitatea ca „toate femeile din UE să aibă acces la asistență medicală și tratament de calitate”¹³. Mai mult, somat și de reacția internațională, Ministrul Sănătății, Chris Fearne, a solicitat introducerea unor noi amendamente Codului Penal care să exonereze personalul medical, dar și mama, de răspundere penală în cazul în care viața mamei este în pericol, iar avortul ar fi ultima soluție pentru salvarea acesteia. Arhiepiscopul Bisericii Catolice din Malta și-a exprimat cu vehemență poziția față de propunerea de amendamente, acesta dorindu-și ca „ușa către avort să nu fie lăsată deschisă, în așa fel încât excepția să devină regula”¹⁴. Alături de această opinie, Prim-ministrul Maltei adaugă faptul că aceste amendamente nu vor însemna legalizarea avortului, ca atare nimeni nu va fi îndreptățit să abuzeze de noile prevederi, acest comportament fiind asimilat unei fapte penale și pedepsit ca atare.

Prin urmare Malta reprezintă exemplul veritabil al unui stat care, într-un conglomerat de state în a căror legislație avortul este regula, iar interdicerea sa este excepția, alege o abordare radicală. Din perspectiva consacrării și protejării drepturilor și libertăților fundamentale putem trage concluzia că, într-o oarecare măsură, Malta dorește ca prin legislația sa să asigure dreptul la viață al fătului. Totuși, sub convingere că această abordare este cea mai justă, sunt ignorate în

¹¹ Articolul 168, Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, disponibil online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A12008E168>, data ultimei accesări: 02.11.2022.

¹² Articol disponibil: <https://www.euronews.com/2022/06/23/barbaric-maltas-abortion-law-threatens-us-womans-life-say-doctors>, data ultimei accesări: 02.11.2022.

¹³ The Constitutional Right to Reproductive Autonomy: Realizing the Promise of the 14th Amendment, Center for Reproductive rights, pg. 4, disponibil online: <https://reproductiverights.org/wp-content/uploads/2022/07/Final-14th-Amendment-Report-7.26.22.pdf>, data ultimei accesări: 02.11.2022.

¹⁴ Parliamentary question - E-002522/2022(ASW), disponibil online: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-9-2022-002522-ASW_EN.html, data ultimei accesări: 02.11.2022.

totalitate drepturile femeilor, acestea aflându-se în imposibilitatea de a-și alege propria soartă, de a avea integritate fizică și psihică și dreptul la sănătate.

2.3 Situația Statelor Unite

Dintr-o scurtă analiză a documentului „Bill of rights” putem desprinde concluzia că în Statele Unite dreptul la viață nu o are o consacrare constituțională. Totuși, cel de-al Cincilea Amendament evidențiază necesitatea ca nimeni „să nu fie lipsit de viață, libertate sau proprietate, fără un proces echitabil al legii”. Acest lucru are totuși un temei, având în vedere ca Statele Unite a rămas una dintre singurele țări care încă practică pedeapsa cu moartea și, mai mult, este o țară cu o legislație extrem de permisivă în ceea ce privește portul și uzul armelor de foc. În ceea ce privește dreptul femeilor de a alege în mod liber întreruperea sarcinii, în anul 1973 Curtea Supremă a statuat în cazul *Roe v. Wade* că cel de-al Paisprezecelea Amendament consacră această libertate a femeilor¹⁵. Acest caz a generat însă multe controverse în practica judecătorească ulterioară.

Dobbs v. Jackson Women’s Health Organization este cel mai recent caz în materie, caz prin care s-a concluzionat faptul că nu există niciun drept constituțional federal la avort, trecând astfel peste decizia din *Roe v. Wade*¹⁶. Prin această decizie completul de judecători a ignorat în totalitate dreptul la integritate fizică și psihică, viață intimă și familială, precum și la liberă alegere a tuturor femeilor, drepturi fundamentale. Această decizie a făcut posibil ca în anul 2022 o cetățeană a Statelor Unite să beneficieze de mai puține drepturi decât străbunica ei¹⁷.

3. Abordarea legiuitorului asupra dreptului la viață al fătului în dreptul constituțional, dreptul penal și dreptul civil

Pe lângă divergențele de natură etică, filosofică, religioasă sau politică și datele statistice, precum și alte studii empirice legate de întreruperea de sarcină, este importantă o analiză a atitudinii pe care legiuitorul a avut-o în elaborarea diferitelor texte de lege.

În dreptul național, dreptul la viață și dreptul la integritate fizică sunt ocrotite de Constituție¹⁸ și de Codul Penal¹⁹. Pe de o parte, Constituția reglementează, în general dreptul la viață și integritate fizică, fiind garantate persoanei, ca titular al

---

15 Articol disponibil: <https://www.euractiv.com/section/politics/news/bill-to-amend-abortion-law-presented-in-maltese-parliament/>, data ultimei accesări: 02.11.2022.

16 US Constitution Annotated, disponibil online: https://constitution.congress.gov/browse/essay/amdt14-S1-6-3-2-2-1/ALDE_00013276/, data ultimei accesări: 02.11.2022.

17 *The Constitutional Right to Reproductive Autonomy: Realizing the Promise of the 14th Amendment*, Center for Reproductive rights, p. 4, disponibil online: <https://reproductiverights.org/wp-content/uploads/2022/07/Final-14th-Amendment-Report-7.26.22.pdf>, data ultimei accesări: 02.11.2022.

18 A se vedea Constituția României, Titlul II, Capitolul II „Drepturile și libertățile fundamentale”.

19 A se vedea Noul Cod Penal, Partea Specială, Titlul I „Infrațiuni contra persoanei”.

drepturilor fundamentale, prin interzicerea pedepsei cu moartea. Pe de altă parte, Codul Penal, reglementează expres atingerile aduse valorii cele mai importante, adică viața, incriminând, în anumite circumstanțe, întreruperea sarcinii, nesancționând, însă, femeia care alege să treacă printr-o astfel de procedură.

În materie de drept civil, există dispoziții care reglementează capacitatea de folosință a „copilului conceput”, dobândită anticipat, sub condiția rezolutorie ca acesta să se nască viu.

La nivel european și internațional, există tratate și convenții, pe care România s-a obligat să le respecte în momentul semnării și ratificării lor: Declarația Universală a Drepturilor Omului²⁰, Convenția Europeană a Drepturilor Omului²¹, Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene²², etc. Toate aceste acte normative reglementează dreptul la viață ca drept fundamental, însă niciunul dintre acestea nu concretizează dacă acesta începe chiar din momentul concepției sau al nașterii. Legiuitorul, atât la nivel național, cât și internațional, ezită în ceea ce privește definirea statului legal al organismului uman *in utero*, tocmai deoarece reprezintă un subiect atât de sensibil²³. În următoarele paragrafe, sunt dezbătute prin interpretare literală anumite dispoziții din cele trei ramuri de drept, la nivelul României: drept constituțional, drept penal, drept civil.

3.1 Drept constituțional național

Constituția României reprezintă legea fundamentală a statului român, aflându-se pe o poziție ierarhic superioară în ceea ce privește prioritatea aplicării legii, față de alte tipuri de acte normative. În conținutul său, legea fundamentală ocrotește cele mai importante valori sociale, cea primordială societății noastre fiind viața. După „Principiile Generale”, reprezentând fundamentul statului român, Constituția consacră în Titlul II „Drepturile, libertățile și îndatoririle fundamentale”, printre care și dreptul la viață și dreptul la integritate fizică și psihică. Prin includerea celor două drepturi în același articol²⁴, legiuitorul a dorit să arate interdependența celor două: viața nu poate fi ocrotită fără a ocroti și integritatea fizică și vice-versa. Textul de lege indică în mod clar titularul acestor drepturi ca fiind „persoana”, deci necesitatea personalității juridice pentru a beneficia de aceste drepturi.

De asemenea, un alt articol important în această dezbateră ar fi Articolul 29 privind Libertatea conștiinței, afirmând că „*Nimeni nu poate fi constrâns să adopte*

20A se vedea Declarația Universală a Drepturilor Omului, Articolul 4.

21 A se vedea Convenția Europeană a Drepturilor Omului, Articolul 2 „Dreptul la viață”.

22A se vedea Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene, Articolul 2 „Dreptul la viață”.

23 Lucan M. C. (2019) *Considerații privind statutul legal al produsului de concepție uman*. Disponibil online: <https://www.universuljuridic.ro/consideratii-privind-statutul-legal-al-produsului-de-conceptie-uman/2/>, data ultimei accesări: 03.12.2022.

24 Constituția României, Art. 22, alin. (1) „Dreptul la viață și la integritate fizică și psihică”: „*Dreptul la viață, precum și dreptul la integritate fizică și psihică ale persoanei sunt garantate*”.

o opinie ori să adere la o credință religioasă, contrare convingerilor sale.” Așadar, atât timp cât este legal, o femeie poate opta pentru întreruperea de sarcină fără a fi oprită de altcineva, dar și medicii care au convingeri care se opun acestei practici medico-legale au dreptul să refuze efectuarea acesteia. Articolul 34 (1), privind dreptul la ocrotirea sănătății reprezintă o altă prevedere importantă a Constituției, în virtutea căruia, în caz de urgență, femeia însărcinată este îndreptățită să apeleze la procedura de întrerupere a sarcinii, în cazul în care sănătatea acesteia sau chiar a fătului este pusă în pericol.

3.2 Drept penal

Perspectiva dreptului penal este, de asemenea, una interesantă, având în vedere că întreruperea cursului sarcinii constituie infracțiune, conform Codului Penal²⁵. Astfel, Articolul 201 din Codul Penal enumeră o serie de condiții în care avortul poate fi incriminat: acesta este realizat în afara unei unități medicale autorizate, „de către o persoană care nu are calitatea de medic de specialitate obstetrică-ginecologie și drept de liberă practică medicală în această specialitate” și dacă vârsta sarcinii a depășit paisprezece săptămâni. De asemenea dacă întreruperea sarcinii a fost făcută fără consimțământul femeii însărcinate, sau din aceasta a rezultat fie o vătămare corporală, fie decesul acesteia, fapta se pedepsește cu închisoare și interzicerea unor drepturi. Medicul care săvârșește această infracțiune pierde și dreptul exercitării profesiei, pe lângă pedeapsa cu închisoarea. Același articol precizează și situația în care întreruperea sarcinii este dezincriminată. Efectuarea acesteia „în scop terapeutic, de către un medic de specialitate obstetrică-ginecologie până la vârsta sarcinii de douăzeci și patru de săptămâni” sau „întreruperea ulterioară a cursului sarcinii, în scop terapeutic, în interesul mamei sau al fătului” nu sunt sancționate de legea penală. De asemenea, conform alineatului (7) al aceluiași articol, femeia însărcinată care își întrerupe cursul sarcinii nu este pedepsită. În același spirit, conform Articolului 202, vătămarea fătului de către femeia însărcinată nu este incriminată. Prin aceste dispoziții, legiuitorul ar indica prioritatea dreptului mamei de a dispune de propriul corp în fața dreptului la viață al fătului²⁶.

3.3 Drept civil

Din prisma dreptului civil, capacitatea civilă de folosință a persoanei fizice, adică aptitudinea acesteia de a dobândi drepturi și obligații civile, începe odată cu nașterea, așa cum este prevăzut în articolul 35²⁷ al Codului Civil. Totuși, articolul

25 Noul Cod Penal, Partea Specială, Titlul I, Capitolul IV „Agresiuni asupra fătului”.

26 Oprea C. D., (2018) *Dreptul la viață al fătului – recunoscut sau nu de dreptul penal român?*

Disponibil online: <https://www.universuljuridic.ro/dreptul-la-viata-al-fatului-recunoscut-sau-nu-de-dreptul-penal-roman/3/> data ultimei accesări: 03.12.2022.

27 Art. 35 NCC: „*Capacitatea de folosință începe la nașterea persoanei și încetează odată cu moartea acesteia*”.

36 ²⁸ din Noul Cod Civil consacră o excepție privind momentul dobândirii capacității de folosință, care poate fi reprezentat chiar de momentul concepțiunii, fătul, dobândind, astfel drepturi civile, însă sub condiția ca acesta să se nască viu. În aparență, Codul Civil ar reglementa personalitatea juridică a fătului, a embrionului, ocrotind drepturile acestuia, în realitate, însă, articolul 36 reglementează, de fapt, recunoașterea retroactivă a capacității de folosință ²⁹ încă de la momentul concepției și nu o capacitate de folosință anticipată. Această normă are, de fapt, aplicare în materie succesorală și în stabilirea filiației.

4. Concluzie

Legislația în materia avortului reprezintă încă un subiect de controversă la nivel global. La nivel european, este posibil ca o cetățeană a UE să beneficieze de tratament medical diferențiat, având astfel posibilitatea ca într-un stat să poată recurge la procedura întreruperii sarcinii, iar în altul să-i fie interzis. Factori de configurare ca religia și cultura joacă un rol cheie asupra procesului de legiferare, aspect ce se reflectă și în acest caz. Prin intermediul acestei lucrări s-a realizat o analiză comparată a legislației în materia avortului, atât la nivelul statelor europene, Polonia, Malta și România, cât și la nivel internațional, respectiv Statele Unite. Mai mult, analiza s-a extins și asupra ramurilor de drept naționale care recunosc această instituție

Întorcându-ne la tema scrierii științifice, întrucât avortul nu este recunoscut în prezent ca drept al omului în sistemul Consiliului European, statul de drept ca principiu constituțional nu menționează niciun limbaj specific pentru legile avortului. Cu toate acestea, necesită aderarea la acorduri și obligații internaționale.

O aplicare consecventă a standardelor internaționale de protecție a drepturilor fundamentale, inclusiv controlul jurisdicțional efectiv, fac parte din sensul de bază al statului de drept în Uniunea Europeană și la nivel global, în care atât ordinea juridică, cât și conștiința juridică primează.

5. Propuneri de lege ferenda

Articolul 68, alin. 1 din Legea educației naționale ³⁰ specifică următoarele:

(1) Curriculumul național pentru învățământul primar și gimnazial se axează pe 8 domenii de competențe-cheie care determină profilul de formare a elevului:

---

²⁸ Art. 36 NCC: „Drepturile copilului sunt recunoscute de la concepțiune, însă numai dacă el se naște viu. Dispozițiile art. 412 referitoare la timpul legal al concepțiunii sunt aplicabile.”

²⁹ Chelaru E., *Teoria generală a dreptului civil*, Ed. C.H. Beck, București, 2014, pp. 60-61; Starck B., Roland H., Boyer L., *Introduction au droit*, 4e éd., Ed. Litec, Paris, 1996, pp. 389-392.

³⁰ A se vedea Legea educației naționale nr. 1/2011, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 18 din 10 ianuarie 2011. În vigoare de la 09 februarie 2011.

- a) competențe de comunicare în limba română și în limba maternă, în cazul minorităților naționale; b) competențe de comunicare în limbi străine;
- b) competențe de bază de matematică, științe și tehnologie;
- c) competențe digitale de utilizare a tehnologiei informației ca instrumente de învățare și cunoaștere; e) competențe sociale și civice;
- d) competențe antreprenoriale;

Astfel, propunem introducerea disciplinei „educație sexuală” în Legea educației naționale nr. 1/2011, aceasta încadrându-se în clasa competențelor sociale, astfel:

Art. 68 (4): Disciplina Educație Sexuală constituie o disciplină obligatorie în învățământul gimnazial și liceal. Sistemul de notare se va baza pe calificative de admis/respins.

De asemenea, propunem includerea dreptului la întreruperea de sarcină în Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene astfel:

„(1) Toată lumea are dreptul la întrerupere de sarcină sigură și legală. Asigurarea serviciilor de sănătate pre-natală trebuie să fie asigurate de fiecare stat membru, fără discriminări.

(2) Este interzisă incriminarea avortului în următoarele situații:

- a) Efectuat într-o instituție medicală specializată până la paisprezece săptămâni de sarcină.
- b) Într-o instituție medicală specializată, atunci când sarcina depășește paisprezece săptămâni, dacă sarcina pune în pericol viața mamei sau a fătului. ”

Bibliografie

- Națiunile Unite, Departamentul de relații economice și sociale, *Abortion policies and reproductive health around the world*. 2014, disponibil online: <https://www.un.org/en/development/desa/population/publications/pdf/policy/AbortionPoliciesReproductiveHealth.pdf>, ultima accesare 02.12.2022
- J. Monod, *Chance and Necessity: An Essay on the Natural Philosophy of Modern Biology*, 1972, Vintage Books, p. 12
- Hotărârea Tribunalului Constituțional din 22 octombrie 2020, K 1/20, Monitorul Oficial 2021.175
- Criminal Code, Republic of Malta, disponibil online: <https://legislation.mt/eli/cap/9/eng/pdf>, data ultimei accesări: 02.11.2022.
- Women on Web, *Who we are?* Disponibil online: <https://www.womenonweb.org/en/page/521/who-we-are>, data ultimei accesări: 02.11.2022.

- A .Dibben, I. Stabile, R. Gomperts, J. Kohout, *Accessing abortion in a highly restrictive legal regime: characteristics of women and pregnant people in Malta self-managing their abortion through online telemedicine*, Octombrie 2022, disponibil online: https://www.researchgate.net/publication/364473420_Accessing_abortion_in_a_highly_restrictive_legal_regime_characteristics_of_women_and_pregnant_people_in_Malta_self-managing_their_abortion_through_online_telemedicine, data ultimei accesări: 02.11.2022
- Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Articolul 168, disponibil online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A12008E168>, data ultimei accesări: 02.11.2022.
- J. Askew, *Andrea Prudente: US woman treated in Spain after abortion refusal in Malta*. Articol disponibil: <https://www.euronews.com/2022/06/23/barbaric-maltas-abortion-law-threatens-us-womans-life-say-doctors>, data ultimei accesări: 02.11.2022.
- Parliamentary question - E-002522/2022(ASW), disponibil online: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-9-2022-002522-ASW_EN.html, data ultimei accesări: 02.11.2022.
- Articol disponibil: <https://www.euractiv.com/section/politics/news/bill-to-amend-abortion-law-presented-in-maltese-parliament/>, data ultimei accesări: 02.11.2022.
- US Constitution Annotated, disponibil online: https://constitution.congress.gov/browse/essay/amdt14-S1-6-3-2-2-1/ALDE_00013276/, data ultimei accesări: 02.11.2022.
- The Constitutional Right to Reproductive Autonomy: Realizing the Promise of the 14th Amendment, Center for Reproductive rights, pg. 4, disponibil online: <https://reproductiverights.org/wp-content/uploads/2022/07/Final-14th-Amendment-Report-7.26.22.pdf>, data ultimei accesări: 02.11.2022.
- The Constitutional Right to Reproductive Autonomy: Realizing the Promise of the 14th Amendment*, Center for Reproductive rights, p. 4, disponibil online: <https://reproductiverights.org/wp-content/uploads/2022/07/Final-14th-Amendment-Report-7.26.22.pdf>, data ultimei accesări: 02.11.2022.
- Constituția României, Titlul II, Capitolul II: „Drepturile și libertățile fundamentale”, disponibil online: <https://www.cdep.ro/pls/dic/site2015.page?id=339&idl=1&par1=2>, data ultimei accesări: 3.12.2022
- Noul Cod Penal, Text publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 510 din 24 iulie 2009. În vigoare de la 01 februarie 2014
- Declarația Universală a Drepturilor Omului, Articolul 4, disponibil online: https://www.ohchr.org/sites/default/files/UDHR/Documents/UDHR_Translations/rum.pdf data ultimei accesări: 3.12.2022
- Convenția Europeană a Drepturilor Omului, Articolul 2: „Dreptul la viață”, disponibil online: https://www.echr.coe.int/documents/convention_ron.pdf, data ultimei accesări: 3.12.2022

- Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene, Articolul 2: „Dreptul la viață” disponibil online: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0389:0403:ro:PDF>, data ultimei accesări: 3.12.2022
- Lucan M. C. (2019) *Considerații privind statutul legal al produsului de concepție uman*. Disponibil online: <https://www.universuljuridic.ro/consideratii-privind-statutul-legal-al-produsului-de-conceptie-uman/2/>, data ultimei accesări: 03.12.2022
- Oprea C. D., (2018) *Dreptul la viață al fătului – recunoscut sau nu de dreptul penal român?* Disponibil online: <https://www.universuljuridic.ro/dreptul-la-viata-al-fatului-recunoscut-sau-nu-de-dreptul-penal-roman/3/> data ultimei accesări: 03.12.2022
- Noul Cod Civil, Text republicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 505 din 15 iulie 2011. În vigoare de la 01 octombrie 2011
- Chelaru E., *Teoria generală a dreptului civil*, Ed. C.H. Beck, București, 2014, pp. 60-61;
- Starck B., Roland H., Boyer L., *Introduction au droit*, 4e éd., Ed. Litec, Paris, 1996, pp. 389- 392.
- Legea educației naționale nr. 1/2011, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 18 din 10 ianuarie 2011. În vigoare de la 09 februarie 2011.